

**Sølen
verneområde**styre

Postadresse
Postboks 987
2604 Lillehammer

Besøksadresse
Rendalen kommune
Bergset
2485 Rendalen

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 62 55 11 86
fminpost@fylkesmannen.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/solen>

Sølen verneområdestyre
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Saksbehandler Hilde Nystuen

Vår ref. 2024/160

Deres ref.

Dato 04.01.2024

Sølen verneområdestyre - møteinnkalling 08.01.2024

Møtested: Teamsmøte
Dato: 8. januar 2024
Kl. 09.00-10.00

Dagsorden

Tid	
	Vedtakssaker (formell sakliste), drøftings- og orienteringsaker

Saksinnstilling og saksdokumenter er vedlagt. Eventuelt frafall meldes snarest til verneområdeforvalter, på tlf.nr: 90 12 33 02 eller epost: hilde.nystuen@statsforvalteren.no.

Rendalen, 5. januar 2024.

Med hilsen

Hilde Nystuen
verneområdeforvalter

Godkjent elektronisk uten underskrift.

Kopi til:
SNO v / Erik Ola Helstad

Sakliste vedtaksmøte

ST-sak	Type sak	Arkivsak
	Vedtaksaker	
27/2023	Sølen verneområde styre – budsjett for drift og planarbeid i 2024	2023/14370
29/2023	Sølen verneområde styre – innmelding av behov for midler til tiltak, naturrestaurering og bestilling av tjenester av SNO for 2024	2023/14370
1/2024	Drøftings- og orienteringssaker	
2/2023	Eventuelt	

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2023/14370-4

Saksbehandler: Hilde Nystuen

Dato: 20.11.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Sølven verneområde	27/2023	30.11.2023
		08.01.2024

Sølven verneområde - budsjett for drift og planarbeid – 2024

Innstilling fra forvalter

Sølven verneområde vedtar følgende forslag til budsjett for drift og planarbeid i 2024:

Budsjett for drift av verneområdestyret og planarbeid	BUDSJETT 2024
Drift av verneområdestyret og faglig rådgivende utvalg/Sølseneminar	250 000
Forvaltningsplan Fuggdalen	200 000
Skjøtselsplan - møte med setereiere og hytteeiere i Mistedalen	10 000
Besøksstrategi	200 000
Kartlegging/overvåking/ferdselstellere	100 000
Veidekulturfestivalen - fagseminar	30 000
Sum	790 000

Dokumenter i saken

- Epost fra Miljødirektoratet 13. november 2023 – Rammer og opplegg for Statsforvalteren og verneområdestyrene – innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO ressurs i verneområder – 2024.
- Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder 2020-2025
- Veiledning i søknadsskjemaet i ESS

Saksopplysninger

Jf. brev fra Miljødirektoratet datert 13. november 2023 kan det søkes om midler til drift av nasjonalpark- og verneområdestyrene og midler til arbeid med forvaltningsplaner, besøksstrategier, bevaringsmål og ferdselstellere over post 1420.21 i ESS. Dersom rammene tillater det vil det også

Sølen verneområdestyre

kunne gis midler til nødvendige kartlegginger som grunnlag for forvaltningsplaner og besøksstrategier samt utarbeidelse av skjøtselsplaner.

Ved søknad om midler til drift av nasjonalpark- og verneområdestyrene må det settes opp et budsjett som viser forventede utgifter til reise- og møtegodtgjøring for medlemmene av styrene, samt evt. reiseutgifter for medlemmer av rådgivende utvalg.

Forvaltningsplaner skal utarbeides i det nettbaserte FPNV – systemet og behov for midler meldes inn i ESS. Det legges stor vekt på effektmåling av tiltak som settes inn, og det oppfordres til at forvaltningsmyndigheten etablerer bevaringsmål i NatStat – Naturstatus for verneområder, som er utviklet for dette formålet.

I 2024 vil det komme nye retningslinjer fra Miljødirektoratet for bruk og organisering av ferdselstellere i verneområder. Men for 2024 skal det meldes inn behov for tellere som før via ESS, og forvaltningsmyndigheten skal ikke kjøpe inn tellere sjøl. Bruk for personalressurser i felt for oppsetting og drift av tellere, meldes i Naturoppdrag.

Verneområdestyret legger inn sin søknad direkte i ESS. Inntil styrene eventuelt har opprettet eget organisasjonsnummer og bankkonto tildeles pengene Statsforvalteren, men de disponeres i sin helhet av verneområdestyret. Forslag på budsjett til drift av styrer og midler til planarbeidet for 2024, sendes Miljødirektoratet med frist 10. januar 2024.

Sølen verneområdestyre ble tildelt følgende midler for 2023 fra kapittel - post 1420.21:

	Budsjett/ Søknadsbeløp 2023	Tildelt 2023
Drift av verneområdestyret og faglig rådgivende utvalg/seminarer	230.000	200.000
Byggeskikkveileder	100 000	Avslag
Oppstart forvaltningsplan for Fuggdalen NR, kartlegging fugl og contorta	350 000	Tildelt på annen post
Skjøtselsplan for seterområdene innenfor Sølen LVO	50 000	Avslag
Besøksstrategi Sølen LVO, hjemmeside, overvåking	405 000	200.000
Erosjonssikring Mistra – revegetering naturbaserte løsninger	100 000	Avslag
Sum	1 235 000	400.000

Regnskap for drift av styret 2023 pr. 23.11.2023:

Pr. 23.22.2023	Budsjett 2023	Tildelt 2023	Regnskap 2023
Rådgivende utvalg	5 000		
Deltagelse Veidemannsfestivalen	10 000		
Gaver, sitteunderlag og jubileumsartikler	5 000		2 707
Honorar styremøter	100 000		102 005
Beverting og reise møter	40 000		45 440
Studietur	40 000		31 170

Sølven verneområdestyre

Nasjonalparkkonferanse			0
Leie datastystem. Årlige lisenser			770
Trykksaker mm			9 507
Sølenseminar og besøksstrategi	30 000		
Sum	230000	200 000	191 599

Sølven verneområdestyret fikk tildelt kr. 200.000 kr til drift av utvalgene i 2023, hvorav det ble brukt kr. 200.190,- pr. 31.12.2023.

Det har vært avholdt 4 fysiske styremøter, 4 elektroniske styremøter, en konferanse for styreledere i januar på Lillehammer og en firedagers studietur til Nordland i juni sammen med Fulufjellet nasjonalparkstyre. Styremøtet i september gikk over to dager med besøk i kulturminneparken og middag på Søvoll, samt befaringer. Styremøtet i desember avsluttes med julebord på Galten gård sammen med Fulufjellet nasjonalparkstyre. Det ble ikke avholdt nasjonalparkkonferanse i 2023. Driftsregnskapet oppdateres etter siste styremøte i desember.

I tillegg har leder av verneområdestyret og verneområdeforvalter deltatt og arrangert en tematur under Veidekulturfestivalen med vandring langs den gamle ferdselsveien mellom Femundsundet og Sukkertoppen. Dette var et samarbeid med Rendalen Historielag og vi avsluttet kvelden hos Maren og Paul Tage ved Nydammen med bevertning og orientering om fløtningsanlegget. SNO var til stede på familiedagen under Veidekulturfestivalen.

Det ble satt av kr. 40.000 av driftsbudsjettet på fond i kommunen i desember 2022 til Veidekulturfestivalen 2023 og for gjennomføring av møter i rådgivende utvalg. I år har vi ikke igjen midler på driftsbudsjettet til styret til å sette av midler til neste års Veidekulturfestival.

Regnskap planarbeid 2023:

Verneområdestyret fikk tildelt kr. 200.000,- for besøkstrategiarbeid i 2023, hvorav kr. 198.699,- ble brukt. Det ble avslag på søknad om midler til skjøtselsplanarbeid, erosjonssikring og byggeskikkveileder.

Kartlegging stier

Pr. 23.11.2023 er det brukt kr. 36 607 ,- til kartlegging av hovedstien fra Gravåsen til Sukkertoppen. Utmarksressurs AS skal komme med en beskrivelse av eksisterende forhold og tilrådning på mulige tiltak for å løse utfordringene med slitasje. Det er også brukt kr. 5000,- på kartlegging av gamle ferdselsveier. Verneområdeforvalter har gått hele kløvveien til Fiskevollen med GPS, samt strekningen Sukkertoppen – Femundsundet på den gamle bygdeveien og strekningen Jota seter-Mistra. Det er også kartlagt deler av den gamle Engerdalsveien med tanke på å følge med på utviklingen av stien i forbindelse med ti på topp turmål på Nordre Stenfjellet.

Styremøte desember og Veidekulturfestival/tematurer

Ettersom styret snart har brukt opp midlene over driftsbudsjettet så ble studietur og noe av siste styremøtet belastet potten avsatt til besøksstrategiarbeid. Det er i tillegg satt av kr. 40 000,- til å arrangere Veidekulturfestival/tematurer i 2024.

Innfallsport Rendalstunet og Gravåsen

Sølen verneområdestyre

Feste AS har vært på befaring i november og de utarbeider en landskapsplan for innfallsport Rendalstunet med prosjektbeskrivelse og prosjektering av natursti og informasjonspunkt inne ved på Rendalstunet og infopunkt ved avkjøring fra fv. 30 (kr. 40 000,-). De ser også på parkeringsplassen på Gravåsen, utedo og ljørbu – samt en Barnas natursti inn til Sandbu og infopunkt der. For landskapsplanene for innfallsportene Gravåsen og Rendalstunet er summen 173 500,-. For Sandbu er den på 42 680,-. Summen for timene som er brukt så langt er på kr. 29 480,-. Det er også satt av kr. 200.000,- på fond i kommunen til utvikling av innfallsportene.

Skjøtselsplan og besøkstrategi

Skjøtselsplan er ferdig, men det gjenstår et møte med setereierne og hytteeiere i Misterdalen før planen endelig vedtas. Utkastet til besøkstrategi forankres i nåværende styre i januar, legges fram i rådgivende utvalg, for administrativt kontaktutvalg og kommunestyre før dokumentet sendes til Miljødirektoratet for godkjenning og deretter blir det høring.

Det jobbes videre med utvikling av tekst og bilder til hjemmeside for både Jutulhogget og Sølen på www.norgesnasjonalparker.no. Det jobbes også med utvikling av innhold på temasti/naturstier, overordnet skiltplan og kommunikasjonsplan i forbindelse med besøksstrategiarbeidet.

Byggeskikkveileder

Det er betalt for forprosjekt av Feste i desember 2022 for å utarbeide et kostnadsoverslag på tilpasning av byggeskikkveilederen for Forollhogna NP og LVO til Rendalen (seter- og utmarksbebyggelsen). I tillegg er det satt av midler på fond i kommunen til dette arbeidet. Det er under utarbeidelse et bildearkiv i samarbeid med Tur og natur og det jobbes videre sammen med bygningsvernradgiver i Nord Østerdal, kommunen og Feste med dette prosjektet i vinter.

Ferdselstillinger 2023

I 2023 har vi hatt tre ferdselstellere ute; to ved stiene ved Gravåsen og en ved stien fra Misterdalen mot Sølen. Dette er tellere som verneområdestyret sjøl har kjøpt inn og som fungerer veldig bra. Tellerresultatene legges fram for styret i møtet.

Oversikt midler satt på fond i kommunen:

Overført på fond i kommunen	2021	2022			2023
Jutulhogget		50 000		PND	
Nofence, fjerne einer og lauvkratt og slått av slåttemark iht skjøtselsplan	150 000	130 000	2NV037	PND	
	2021	2022			
Rådgivende utvalg		10 000	2NV008	Kultur	
Veidekulturfestivalen	30 000	30 000	2NV008	Kultur	
Tematurer og fagseminarer ifb med besøksstrategi		50 000	2NV022	Kultur	40000
Innfallsporter - planer og skilting		50 000	2NV022	Kultur	
Byggeskikkveileder		150 000	2NV022	Kultur	
Rendalstunet skilting og oppsetting natursti, tilrettelegging og skilting		150 000	2NV037	Kultur	170000
		440 000			210000

Midlene satt av til Veidekulturfestivalen og rådgivende utvalg har kommunen brukt opp i forbindelse med Veidekulturfestivalen i 2022 og 2023. Resterende midler disponerer verneområdestyret framover.

Forvaltningsplan og besøksstrategi for Jutulhogget

Verneområdeforvalter har ferdigstilt forvaltningsplan og besøksstrategien for Jutulhogget naturreservat i samarbeid med Statsforvalteren i Innlandet. Dette arbeidet ses også i sammenheng med besøksstrategien for Sølen LVO. Det er gitt klarsignal vedrørende revidering av dagens verneforskrifter for Jutulhogget NR og det er utarbeidet et utkast til mer oppdaterte verneforskrifter. I forbindelse med dette arbeidet kom det ønske om frivillig vern rundt indre sonen fra grunneierne. Området er ferdig kartlagt og tilbud er sendt ut til grunneierne. Når denne posessen er avklart vil forslag til ny verneforskrift, forvaltningsplan og besøksstrategi sendes på høring.

Vurdering

Driftsbudsjett Sølen verneområde 2024:

I 2024 er det planlagt 8 styremøter, hvor et av dem er todagens møte med befarung. Det er også ønskelig med befarung lokalt knyttet til et møte til, noe som vil være nyttig i styrets arbeid. Det er viktig å bli kjent i verneområdene og med tiltak som er gjennomført og som planlegges. Det planlegges også ny todagens studietur til verneområder i Norge for å se, lære og bli inspirert. I mars arrangeres det nasjonalparkkonferanse på Lillehammer for styrene i Innlandet – todagens. Det er mulig å legge konstituerende møte til denne samlingen, evt. i forkant. Det vil også være behov for noen elektroniske møter på teams gjennom året (3-4 møter).

Det gjennomføres Sølenseminar første halvår 2024 med tema besøksstrategi og hvor planen presenteres før den sendes på høring. Det kan også være aktuelt med eksterne innledere til dette seminaret. Det planlegges et eller to møter i faglig rådgivende utvalg. Aktuelle saker for RU vil kunne være innspill til besøksstrategiarbeidet og innspill på aktuelle tiltak i verneområdet. I forbindelse med arbeidet med besøksstrategi vil det også bli noen medvirkningsmøter helt i starten av året. Besøksstrategien bør også presenteres for kommunestyret.

Verneområdeforvalter vil arrangere minimum 2 møter i administrativt kontaktutvalg i 2024.

Sølen verneområde er medarrangør på Veidekulturfestivalen i september og bidrar med blant annet eksterne foredragsholdere til fagseminaret. Det kan også være aktuelt å markere det med flere mindre arrangementer og tematurer/temakvelder gjennom 2024.

Forslag til driftsbudsjett for Sølen verneområde 2024 er på kr. 250 000,-

BUDSJETT 2024	
Rådgivende utvalg	5 000
Veidemannsfestivalen - tematurer	15 000
Gaver, sitteunderlag og jubileumsartikler	5 000

Sølven verneområdestyre

Honorar styremøter	100 000
Beverting og reise møter	40 000
Nasjonalparkkonferanse	30 000
Studietur	30 000
Leie datasystem og trykksaker mm	5 000
Sølenseminar og besøksstrategi	20 000
	250 000

Forvaltningsplaner

Sølven verneområdestyre fikk forvaltningsmyndighet for Fuggdalen og Steinfjellet naturreservater fra 1. oktober 2015. Det søkes om midler til å oppdatere kunnskapsgrunnlaget og oppstart av planarbeidet i 2024. Endelig sum avklares i januar. Det planlegges oppstartsmøte med grunneiere 3. januar.

Besøksstrategi

Det søkes om noen midler for å gjøre besøksstrategien ferdig iht. oppdatert prosjektplan. Besøksstrategien ferdigstilles og sendes til Miljødirektoratet for godkjenning og videre på høring. Prosjektering av innfallsporter, oppsetting av natursti/skilt, formidling, tilrettelegging, informasjon, hjemmeside, skiltplaner og kommunikasjon jobbes det videre med i 2024. Detaljert budsjett/sum avklares i januar.

Kartlegging/overvåking/ferdselstellere

Det er behov for både kartlegging og overvåking av bevaringsmål. Det settes opp tre ferdselstellere også i 2024. Dette ser vi nærmere på fram til fristen 10. januar.

Skjøtselsplan

Skjøtselsplanen vil bli vedtatt når alle høringsinnspillene er gjennomgått og møtet med setereierne og hyttefolk i Misterdalen er avholdt vinteren 2024.

Byggeskikkveileder

Det jobbes videre med byggeskikkveileder for seter – og utmarksbebyggelsen i 2024 sammen med bygningsvernrådsgiver, kommunen og Feste. Det bør settes av litt mer midler til dette arbeidet fra tiltaksposten.

LIDAR – kartlegging kulturminner

Fylkeskommunen har lovet å gå gjennom LIDAR data og registrere de fangstgropene de finner innenfor verneområdene for oss i vinter. Tur og natur skal lage et bildearkiv av den seter- og utmarksbebyggelsen hun allerede har bilder av. Bildearkivet kan videreutvikles og benyttes i byggeskikkveilederen.

Forslag på budsjett for drift og planarbeid 2024

Budsjett for drift av verneområdestyret og planarbeid	BUDSJETT 2024
Drift av verneområdestyret og faglig rådgivende utvalg/Sølenseminar	250 000

**Sølven
verneområdestyre**

Forvaltningsplan Fuggdalen	200 000
Skjøtselsplan - møte med setereiere og hytteeiere i Mistedalen	10 000
Besøksstrategi	200 000
Kartlegging/overvåking/ferdselstellere	100 000
Veidekulturfestivalen - fagseminar	30 000
Sum	790 000

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2023/14370-2

Saksbehandler: Hilde Nystuen

Dato: 20.11.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Sølen verneområde	29/2023	30.11.2023
		08.01.2024

Sølen verneområde - innmelding av behov for midler til tiltak, naturrestaurering og SNO ressurser i verneområder – 2024

Innstilling til vedtak:

Sølen verneområde vedtar forslag til innmelding av tiltak jf. tiltaksplan, naturrestaurering og SNO- ressurs for 2024 som foreslått i saksutredningen. Hovedtiltakene i 2024 vil være skjøtselstiltak jf. skjøtelsesplan for seterområdene, skoleprosjekt og jobbe videre med informasjons – og tilretteleggingstiltak. Naturrestaureringstiltak er også aktuelt.

Dokumenter og vedlegg i saken:

- Brev fra Miljødirektoratet datert 13. november 2023 – Rammer og opplegg for Statsforvalteren og verneområde - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO – ressurser i verneområder – 2024
- Strategi for bruk av tiltaksmidler i verneområder 2020-2025
- Tiltaksplan 2024
- Årsrapport for 2023 fra Statens naturoppsyn - Naturoppdrag
- Innspill om ønsket SNO ressurs for 2024 - Naturoppdrag

Saksopplysninger:

Post 1420.31 – midler til tiltak i verneområder og midler til naturrestaurering

De miljørettslige prinsippene (§§ 8-12) i NML kap. II skal legges til grunn ved myndighetsutøvelse som berører naturmangfold og det skal komme frem tydeligere hvilke vurderinger som er gjort forut for søknader om midler til tiltak.

Tiltak i verneområder

Målet for bruken av midler til tiltak i verneområder er at naturtilstanden opprettholdes og bedres. Miljødirektoratet legger *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* til grunn for tildeling av midler. Prioriteringen i strategien skal også følges ved innmelding av tiltak. Alle tiltak skal kostnadsberegnes og gis unik prioritet. Alle innmeldte tiltak skal være i tråd med godkjente forvaltnings-/ skjøtselsplaner, besøksstrategi og andre relevante styringsdokumenter.

Det kan tildeles midler til kartlegginger og andre nødvendige utredninger som er direkte knyttet til tiltak.

Alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til merkevaren Norges nasjonalparker og være forankret i en besøksstrategi. Besøksstrategien er en del av forvaltningsplanen og skal godkjennes av Miljødirektoratet. Den skal også ut på høring før endelig godkjenning.

Naturrestaurering

Vi er inne i FNs tiår for naturrestaurering (2021-2030). Restaurering er nødvendig for å stoppe tapet av naturmangfold og under dette virkninger av klimaendringer. Midlene kan benyttes til å restaurere forringet natur i terrestriske økosystemer som våtmark, skog, fjell, kulturlandskap og åpent lavland. Statsforvalteren i Oslo og Viken og Innlandet kan bistå med faglige råd knyttet til restaurering av myr. Behov for midler til hogst av fremmede treslag i verneområder meldes også inn her. Statsforvalteren i Vestland kan bistå med faglig råd knyttet til slik hogst.

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder 2020 - 2024

Regjeringen ferdigstilte i 2019 «Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene» og et av tiltakene i planen var å oppdatere strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder. Strategien er oppdatert og gjelder for perioden 2020-2025. **Det overordnede målet for tiltaksmidlene er at de skal brukes slik at naturtilstanden i verneområdene opprettholdes og bedres.** Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, samt forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet. Klima – og miljødepartementet har bedt om en styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene. **De største negative påvirkningsfaktorene er gjengroing, fremmede arter, forstyrrelser på dyrelivet, tekniske inngrep, slitasje på vegetasjon og forsøpling.** Ved fordeling av midler til skjøtsel og besøksforvaltning, skal tiltakene som gir størst positiv effekt på tilstanden og som bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer prioriteres.

Planlegging av verneområdearbeidet

Det er viktig med god dialog og forutsigbarhet i verneområdearbeidet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats, gjennomføring av tiltak og overvåking (bevaringsmål) som SNO skal ha ansvar for å utføre selv eller gjennom tjenestekjøp. Dette sikres gjennom planleggingsmøter som omhandler verneområdearbeidet, og aktiv bruk av Naturoppdrag gjennom året. Både forvaltningsmyndigheten og oppsyn skal bruke Naturoppdrag både ved planlegging og gjennomføring av tiltak i verneområdene.

Planleggingsmøte 1 (nov/des):

Sølen verneområdestyre

SNO rapporterer fra årets arbeid, og utfordringer og behov for kommende år skal diskuteres. SNO er selv ansvarlig for å planlegge, prioritere og å være økonomisk ansvarlig ved gjennomføring av tilsyns- og kontrolloppgaver. Men det er allikevel viktig at forvaltningsmyndigheten drøfter tilsynsbehov med SNO og kommer med innspill til prioriteringer av tilsynsvirksomheten for kommende år.

Forvaltningsmyndigheten kan i tillegg ha behov for å få utført feltoppgaver som registreringsarbeid, bevaringsmål eller tiltak i verneområder (restaurerings-, skjøtsels- eller tilretteleggingstiltak). Naturoppdrag skal brukes i denne dialogen.

Hvorvidt SNO skal være utfører av oppdraget, drøftes i planleggingsmøte 1, og behov for SNO-ressurs legges inn som utfører i Naturoppdrag. SNO vil i etterkant gjøre en vurdering av innspillene i forhold til kompetanse og kapasitet, og de siste avklaringer gjøres senest i planleggingsmøte 2 (mars/april)

Registrering og skjøtsel av kulturminner

Opgaver knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner må avklares med regional kulturmyndighet før de meldes inn til SNO- lokalt for å samordne ønskede tiltak.

Frist

Frist for forvaltningsmyndigheten for å melde inn behov for midler i ESS og behov for SNO som utfører i Naturoppdrag er 10. januar 2024. Tiltaksmidlene vil bli tildelt i hovedtildeling i februar 2024. I tillegg til hovedtildelingen fordeles det midler via supplerende tildelinger gjennom året for å dekke uforutsette utgifter som oppstår utenom den årlige søknaden om midler (post 1420.31 og post 1420.21).

Status gjennomførte tiltak i 2023

Miljødirektoratet har tildelt Sølen verneområdestyre følgende midler for 2023:

Tiltak og naturrestaurering 2023	Budsjett	Kommentarer	Tildelt 2023
Informasjon og tilretteleggingstiltak			
Skoleprosjekt	30 000	Utenfor postformål	
Arrangement Veidekulturfestivalen, seminar byggeskikk, tematurer	30 000	Utenfor postformål	
Utvikle informasjonstavler, temasti/natursti og ferdigstille retningskilt	250 000	Avvent	
Utstilling av gamle bilder og refotografering	50 000		
Tilretteleggingstiltak Mefurua - telt og bålplasser, universelt utformet sti	100 000	Avvent	
Utedo Gravåsen - Ijørbu - grusing parkering	350 000	Avvent	
Klopp over bekk Misterdalen	15 000		
Kartlegge langs vassdrag, utkjøring av ved	30 000		
Forprosjekt stier/tilrettelegging noen strekninger	75 000		
Skjøtselstiltak/gjengroing			
Fjerne einer og lauvkratt og slått av slåttemark iht skjøtselsplan	50 000		
Fremmede arter			
Fjerne buskfuru iht skjøtselsplan	50 000		
Ferdselstellere - 2 tellere	10 000		
Byggeskikkveileder	100 000	Utenfor postformål	
	1 140 000		400 000
Naturrestaurering Fuggdalen, midler til hogst av fremmede treslag	300 000		300 000

Skoleprosjekt

Tema for årets skoleprosjekt var «villreinfangst og kulturminner i fjellet». Verneområdeforvalter besøkte mellomtrinnet på begge skolene og orienterte om temaet og dagen ute i fjellet. 14. september var vi på Åkrådalen og lærte mer om temaet. Marit og Jens Tore serverte nydelig hakk til lunsj.

Veidekulturfestivalen

Det ble arrangert en tematur på gamle ferdselsveier under Veidekulturfestivalen i samarbeid med Historielaget. SNO deltok på familiedagen.

Informasjonstiltak

Natursti, skilt og hjemmesidearbeid jobbes det videre med i 2024.

Utstilling prosjekt «gamle bilder»

Tur og natur har ferdigstilt prosjektet og laget en rapport for prosjektet og har ansvaret for å sende bildene til trykk. Utstilling settes opp i 2024.

Tilretteleggingstiltak Mefurua

Styret bevilget kr. 15 000,- til universell utformet brygge i Nyhavna ved Fiskevollen i stedet for å bygge brygge ved Mefurua.

Tilretteleggingstiltak Gravåsen

Henning Søndmør har utarbeidet et kostnadsoverslag på restaurering av Ljørbua ved Gravåsen. Feste AS utarbeider en landskapsplan med tilbud på prosjektbeskrivelse/skisser og kostnadsoverslag på tilrettelegging av parkeringsplassen, informasjon og natursti inn til Sandbu. Det vurderes om det kan settes av noe tiltaksmidler på fond til utedo/andre tiltak ved Gravåsen.

Tilretteleggingstiltak Veslesetra

Det er et ønske fra Søndre Sølendalsveien om støtte til oppsetting av utedo ved parkering på Veslesetra. Dette må styret drøfte i møtet.

Klopp over Ørsjøbekken

Klopp ble kjørt ut på snøføre av SNO i april og materialene ble lagt på plass i juni. Verneområdeforvalter har festet kloppa med vaier i ene enden nå i høst, slik at ikke vårflommen tar med seg kloppa.

Skjøtselstiltak

Det planlegges å kjøpe inn ei tohjuls slåmaskin høsten 2023 som kan benyttes til de områdene som er prioritert som slåttemark i skjøtelsesplanen. Det er også satt av 280 000 på fond i kommunen til innkjøp av Nofence bjeller og til skjøtselstiltak. Det vil være behov for å gjennomføre flere skjøtselstiltak i 2024. Det er mottatt tilbud på slåmaskin til kr. 55 000,-.

Fjerne buskfuru

22. november ble buskfurua flishogd av Alvdal Biovarme og transportert ut. Kjetil Undseth har bidratt med å organisere arbeidet og transporten. Flisa blir nå brukt som talle for ammeku i vinter. Det blir viktig å overvåke området framover.

Naturrestaureringstiltak

Det har i forbindelse med erosjonssikringstiltaket i Mistra i Misterdalen blitt gjennomført to laserskanninger. Et før tiltaket ble gjennomført i juli og i etterkant i oktober. NGI skal levere rapport i uke 47. Dette er viktig kartlegging for å se hvordan tiltaket har virket og elva oppfører seg. Tiltaket det ble gitt tillatelse til har ikke blitt gjennomført i henhold til vilkår satt i vedtaket og saken følges opp av styret nå etter at vi har mottatt siste rapporten fra NGI.

Miljøfaglig utredning gjennomførte en NiN kartlegging på deler av Fuggdalen NR i 2022. Men de fant ikke bestand av vrifuru som vi mente var observert der. Det ble derfor bestilt en befarings i høst som utmarkskonsulent i kommunen gjennomførte for verneområdestyret. Han fant vrifuru på et lite areal ved Fuggsjøen og har skrevet en kort rapport.

Regnskap tiltaksmidler og midler til naturrestaurering 2023

Kr. 175 832,- er brukt til naturrestaureringstiltak av en tildelt pott på 300 000,-.

Kr. 398 682,- er brukt til tiltak av en tildelt pott på kr. 400 000,-

SNO ressurs brukt i 2023:

Sølen verneområdestyre foretok følgende bestilling av tjenester fra SNO jf. Bestillingsskjema for 2023:

Bestilling SNO ressurs	
Oppsyn motorisert ferdsel sommer og vinter	8
Oppsyn langs Mistra og Sølenskaret, rydde søppel	3
Bistå med oppsetting av skilt	
Kartlegge og overvåke kulturminner, flyvraket	1
Sette ut og følge opp ferdselstellere	3
Overvåke og bistå med kartlegging sti og slitasje	2
Kjøre ut klopp	1
Oppfølging buskfuru	2
Veiedekulturfestivalen/Sølseneminar og skoleprosjekt	2
Skjøtselstiltak iht skjøtelsplan - bistå arbeidet	4
	26

Rapport fra SNO for 2023 ble lagt fram i møtet 30. november og det er brukt 14 dagsverk i 2023. 10 på oppsyn motorferdsel, 1 dagsverk på ferdselstellere, 1 dagsverk på utkjøring av klopp, 1 dagsverk på buskfuru og 1 dagsverk på Veidekulturfestivalen.

Vurdering

Sølen verneområdestyre

Verneområdeforvalter går gjennom forslagene til fordeling av midlene i møtet, men det ligger noen føringer som vi må ta hensyn til jf. strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder og at alle tiltak må være forankret i vedtatte planer.

Flerårige tiltak og allerede igangsatte tiltak bør forsøkes gjennomført. Hovedtiltakene i sommer vil være skjøtselstiltak jf. skjøtelsesplan for seterområdene, skoleprosjekt, utstilling av gamle bilder prosjektet og jobbe videre med informasjons – og tilretteleggingstiltak. Fordeling av midlene mellom tiltakene vurderes fortløpende. Det planlegges også å søke midler til planlegging av naturrestaureringstiltak innenfor Fuggdalen NR og revegetering ved Mistra, samt uttak av vrifuru.

Verneområdeforvalter ser det som spesielt viktig å kunne benytte noen midler årlig til å opprettholde formidling om verneverdiene og vår naturarv til skolene som vi allerede er godt gang med.

Verneområdeforvalter anbefaler at dette tiltaket prioriteres sjøl om det er utenfor de overordnede målsettingene for tiltaksmidler.

Forslag på midler til naturrestaureringstiltak i 2024:

Naturrestaureringstiltak 2NV039	
Naturrestaurering Fuggdalen, planlegge og møter	25 000
Laserskanning Mistra juni	80 000
Revegetering Mistra	100 000
SUM	205 000

Forslag på midler til tiltak 2024

Tiltak 2024 - 2NV037	Budsjett	
Informasjon og tilretteleggingstiltak		
Skoleprosjekt	30 000	
Arrangement Veidekulturfestivalen, seminar byggeskikk, tematurer	50 000	50 000,- på fond i kommunen
Utstilling prosjekt refoto gamle bilder	25 000	
Forvaltningsplan Sølen LVO - oppsett designmanualen		Er betalt for
Hjemmeside og brosjyre/kart		Er betalt for
Utvikle informasjonstavler, temasti/natursti og ferdigstille retningskilt	80 000	
Innfallspørt Rendalstunet	100 000	Utforming innfallspørt Feste: 90,-000. (370 000,- på fond i kommunen)
Innfallspørt Gravåsen	400 000	Plan for Gravåsen kr. 90.000,- Feste. + Utedo
Infopunkt Sandbu	40 000	Barnas natursti og infopunkt - plan for tilrettelegging Feste
Tilretteleggingstiltak Mefurua		Avvente til besøksstrategi vedtatt
Utedo Veslesetra	50 000	Søndre Sølendalsveien søkt om tilskudd til utedo
Kartlegge fangstgroper og kullmiler - LIDAR - fylkeskommunen		Er igangsatt av fylkeskommunen
Kartlegge langs vassdrag, utkjøring av ved	30 000	
Forprosjekt stier/tilrettelegging noen strekninger		Venter på rapport
Byggeskikkveileder	50 000	(150 000,- på fond i kommunen)
Skjøtselstiltak/gjengroing		
Fjerne einer og lauvkratt og slått av slåttemark iht skjøtelsesplan	100 000	
Nofence		kr. 235 000,- tilbud på bjeller. Kr. 280 000,- på fond i kommunen
Fremmede arter		
Uttak av vrifuru Fuggdalen	80 000	
Ferdselstellere - 3 tellere	20 000	
SUM	1 055 000	

Forslag på innmelding av behov for SNO ressurs 2024

Bestilling SNO ressurs	
Oppsyn motorisert ferdsel sommer og vinter	8
Oppsyn langs Mistra og Sølenskarret, rydde søppel	3
Bistå med oppsetting av skilt	
Kartlegge og overvåke kulturminner, flyvraket	1
Sette ut og følge opp ferdselstellere	3
Overvåke og bistå med kartlegging sti og slitasje	2
Fjerne infotavle ved Fuggdalsveien	1
Oppfølging buskfuru og uttak vrifuru	1
Veiedekulturfestivalen/Sølseneminar og skoleprosjekt	2
Skjøtselstiltak iht skjøtselsplan - bistå arbeidet	4
Fjerne bru ved Jota seter	2
	27